

Paleografia

Codi: 104224
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2503702 Ciències de l'Antiguitat	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: Jesús Alturo Perucho

Correu electrònic: jesus.alturo@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

J. Antoni Iglesias Fonseca

Prerequisits

És convenient un coneixement mínim de llatí. Hom recomana la lectura d'una gramàtica llatina elemental, corresponent, si més no, a un nivell de batxillerat.

Objectius

La Paleografia, tot i ser una disciplina autònoma, constitueix una eina fonamental per a tots els estudis de Filologia i d'Història, atès que dona les bases per a la correcta interpretació de les fonts escrites de qualsevol època. Per tant, l'objectiu de l'assignatura és de capacitar als estudiants per a la lectura i interpretació de tot tipus de documents escrits, còdexs, diplomes i inscripcions en alfabet llatí, dins d'un arc cronològic que va des de l'antiguitat fins als nostres dies. Les classes tindran un caràcter eminentment pràctic. Prèviament, però, es donaran les nocions teòriques bàsiques necessàries per a la lectura tècnica i edició crítica dels textos, així com per a la comprensió de l'evolució de l'escriptura llatina. Es tindrà en compte la possibilitat d'orientar l'assignatura cap a un període cronològic determinat en funció de l'especialitat i homogeneïtat dels grups.

Competències

- Dominar l'ús dels instruments específics per a l'anàlisi del món antic, fent especial atenció a les eines digitals.
- Extreure i interpretar dades de textos escrits en una llengua antiga sobre els diferents suports, aplicant coneixements de ciències auxiliars de la història (epigrafia, numismàtica, codicologia, paleografia, etc.).
- Interpretar textos escrits en llatí i en grec per conèixer la història i les civilitzacions clàssiques.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar les regles i les normes de la crítica textual per establir un text.
2. Descriure les condicions de transmissió i fixació d'un text antic.
3. Distingir l'època i la tipologia d'un text a partir de l'anàlisi de les seves característiques formals.
4. Llegir textos històrics escrits en suports diversos.
5. Localitzar informació veraç i significativa per a la lectura i interpretació de textos literaris o epigràfics.
6. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
7. Reconèixer i comentar les característiques dels diversos tipus d'escriptura antiga en els textos.
8. Utilitzar el vocabulari tècnic específic i d'interpretació de la disciplina.

Continguts

Programa de l'assignatura:

La recerca històrica - i també filològica - en qualsevol de les seves èpoques, requereix de l'investigador una capacitat de lectura i interpretació de textos manuscrits, tant si són de naturalesa literària com paraliterària, el que obliga a la consulta directa de les fonts d'informació de la Història i de la Filologia per a cada un dels seus períodes. Només així es podrà ser crític amb les interpretacions que les diverses escoles historiogràfiques fan en l'actualitat o han fet en el passat, i ser capaç alhora de formular un judici científic propi i rigorosament fonamentat.

L'assignatura de Paleografia es proposa, per tant, de capacitar per a la lectura dels textos de caràcter literari i paraliterari, tant en llatí com en qualsevol altra llengua que utilitzi el seu alfabet de qualsevol època.

Temes:

- Concepte de Paleografia i principals escoles antigues i actuals
- L'origen de l'alfabet llatí i primers testimonis
- L'escriptura llatina a l'Antiguitat clàssica. Els diversos tipus i el naixement de l'escriptura minúscula
- Les escriptures precarolines: la visigòtica; la beneventana; la merovíngia i la insular en les seves principals variants
- La nova escriptura continental: la minúscula carolina
- Les escriptures gòtiques
- L'escriptura humanística

Metodologia

L'assignatura tindrà una orientació essencialment pràctica, en base a la transcripció i comentari de documentació manuscrita. S'ensenyarà a llegir cadascuna de les diverses escriptures de l'alfabet llatí utilitzades al llarg de la història i, de manera especial, les tipologies que més abunden en els arxius i biblioteques de Catalunya.

Consulta de documentació original i, si s'escau, pràctiques a arxius i biblioteques, principalment amb els que el Seminari de Paleografia, Codicologia i Diplomàtica de la UAB té signats convenis de col·laboració.

El contingut de l'assignatura serà sensible, en la mesura del possible, a aspectes relacionats amb la perspectiva de gènere (per exemple, amb l'exposició de manifestacions gràfiques femenines, el paper de la dona en la transmissió de la cultura escrita, les biblioteques, les lectores i les lectures femenines).

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè l'alumnat empleni les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Treball de transcripció	0	0	

Avaluació

En tractar-se d'avaluació continuada, els estudiants hauran de dur a terme dues proves escrites al llarg del curs (30% + 30% del total de l'assignatura). Es valorarà l'assistència i participació activa a classe (10% del total de l'assignatura).

Serà imprescindible també la realització d'un treball de curs, que consistirà en la transcripció de documentació manuscrita inèdita (20%).

En el moment de realització/lliurament de cada activitat avaluativa, el professorat informarà (Moodle, SIA) del procediment i data de revisió de les qualificacions.

En el cas que les proves o el treball escrit no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Moodle, Teams, BBCollaborate, etc. El professorat vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius que estiguin al seu abast.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
1a prova escrita	30%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
2a prova escrita	30%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Participació activa a classe	15%	60	2,4	2, 3, 4, 7, 8
Treball de curs	25%	86	3,44	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

Bibliografia

Enllaços web:

1. <http://pares.culturaydeporte.gob.es/inicio.html>
2. <http://arxiusenlinia.cultura.gencat.cat/ArxiusEnLinia/>
3. <http://theleme.enc.sorbonne.fr>

Bibliografia bàsica:

4. *The Oxford handbook of Latin Palaeography* (Oxford, 2020).

5. Millares Carlo, A.: *Tratado de Paleografía española*. 3ª ed. (Madrid, 1983).

6. Bischoff, B.: *Paléographie de l'Antiquité romaine et du moyen âge occidental* (Paris, 1985) [l'obra original és en llengua alemanya, i hi ha traduccions en llengua italiana i anglesa].

7. Mallon, J.: *Paléographie romaine* (Madrid, 1952).

Programari

Cap

PROVISIONAL